AZƏRBAYCANIN ŞİMAL ŞƏRQİNDƏ İNSULTUN EPİDEMİOLOJİ GÖSTƏRİCİLƏRİNİN RAYONLARARASI MÜQAYİSƏLİ TƏHLİLİ

Əliyev R.R.

Ə.Əliyev ad. Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutu, Bakı

Bir sıra epidemioloji tədqiqatlar nəticəsində aydın olmuşdur ki, serebrovaskulyar xəstəliklər zamanı xəstələnmə və ölüm göstəriciləri yüksək olaraq qalmaqdadır. Konkret sosial və coğrafi şəraitlərdə baş beynin damar xəstəliklərinin yayılmasının araşdırılması serebrovaskulyar patologiyaların profilaktika və müalicə konsepsiyalarının əhəmiyyətli dərəcədə təkmilləşdirilməsinə yardım edir. Bu baxımdan respublikamızın şimal-şərqində insultla bağlı xəstələnmə, onun yayılması, ölüm hadisələri və letallığın 10 illik (1999-2008-ci illər) dinamikasının fərqli xüsusiyyətlərini tədqiq etmişik.

Material və tədqiqat metodları. Rayonda insultla bağlı xəstələnmə onun yayılması və ölüm hadisələri haqqında məlumatlar mərkəzi rayon xəstəxanalarının statistika şöbələrindən, şəhər, qəsəbə və kənd xəstəxanalarından, həkim ambulatoriyaları və feldşer mama məntəqələrindən götürülmüşdür. Əhalinin sayı haqqında informasiya Dövlət Statistika İdarəsinin materialı əsasında müəyyənləşdirilmişdir.

Tədqiqatın nəticələri. Respublikamızın şimal-şərqində Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu yerləşmişdir. İqtisadi rayon Siyəzən, Şabran, Quba, Qusar və Xaçmaz inzibati rayonlarını əhatə edir. Regionun ümumi sahəsi 7,66 min kv.km olmaqla ölkə ərazisinin 8,8%-ni təşkil edir. Regionun relyef xüsusiyyətləri və iqlim şəraiti sanki respublikanın kiçildilmiş modelini xatırladır.

Tədqiqat aparılan illər ərzində regionda insultla ilkin xəstələnmənin 10 illik xronoloji orta səviyyəsinin ən aşağı göstəricisi Şabranda - $1,01 \pm 0,14\%$, ən yüksək göstəricisi isə Xaçmazda - $1,27 \pm 0,09\%$ müşahidə edilmişdir. Kişi və qadınlar arasında insultla ilkin xəstələnmənin 10 illik xronoloji orta səviyyəsinin ən aşağı göstəricisi Şabranda - $0,99 \pm 0,2\%$ və $1,04 \pm 0,2\%$, ən yüksək göstəricisi isə Xaçmazda - $1,28 \pm 0,13\%$ və $1,25 \pm 0,13\%$ müşahidə edilmişdir.

Regionda insultun yayılmasının 10 illik xro-

noloji orta səviyyəsinin ən aşağı göstəricisi Şabranda - $2,06 \pm 0,21\%$, ən yüksək göstəricisi isə Xaçmazda - $2,54 \pm 0,13\%$ müşahidə edilmişdir. Kişilər arasında insultun yayılmasının 10 illik xronoloji orta səviyyəsinin ən aşağı göstəricisi Siyəzəndə - $1,87 \pm 0,3\%$, ən yüksək göstəricisi isə Qusarda - $2,69 \pm 0,26\%$ müşahidə edilmişdir. Qadınlar arasında insultun yayılmasının 10 illik xronoloji orta səviyyəsinin ən aşağı göstəricisi Şabranda - $2,22 \pm 0,3\%$, ən yüksək göstəricisi isə Xaçmazda - $2,67 \pm 0,19\%$ müşahidə edilmişdir.

Regionda insultla bağlı ölümün 10 illik xronoloji orta səviyyəsinin ən aşağı göstəricisi Şabranda - $0,30 \pm 0,08\%$, ən yüksək göstəricisi isə Xaçmazda - $0,44 \pm 0,05\%$ müşahidə edilmişdir. İnsultla bağlı ölümün ən aşağı göstəricisi 1999, 2005-ci illərdə Şabranda - $0,26 \pm 0,08\%$ və $0,26 \pm 0,07\%$, ən yüksək göstəricisi 2008-ci ildə Qubada $0,53 \pm 0,08\%$ müşahidə edilmişdir.

Regionda insultla bağlı letallığın 10 illik xronoloji orta səviyyəsinin ən aşağı göstəricisi Şabranda - $29,7 \pm 2,1\%$, ən yüksək göstəricisi isə Qubada - $36,27 \pm 1,19\%$ müşahidə edilmişdir. İnsultla bağlı letallığın ən aşağı göstəricisi 2005-ci illərdə Şabran rayonunda - $25,5 \pm 6,1\%$, ən yüksək göstəricisi 2008-ci ildə Qubada $41,2 \pm 4,3\%$ müşahidə edilmişdir. İnsultla bağlı letallığın səviyyəsi araşdırma aparılan illər ərzində regionun rayonları arasında xaotik dəyişmişdir.

55 yaşdan yuxarı hər 10 ildən bir insultun rastgəlmə tezliyi iki dəfə artır. Bu yaş qrupuna aid olan əhalinin xüsusi çəkisi Şabran və Siyəzən rayonlarında Xaçmaz, Quba və Qusar rayonlarına nisbətən az faiz təşkil etmişdir. Yaşlı əhalinin adı çəkilən inzibati rayonlarda xüsusi çəkisinin üstünlük təşkil etməsi və Quba və Qusar rayonlarının digər inzibati rayonlara nisbətən daha hündür dağlıq zonada yerləşməsi burada insultun risk amilləri sayılan arterial hipertenziyanın və ürək xəstəliklərinin daha çox yayılması ilə insultun rastgəlmə tezliyini artırır.

РЕЗЮМЕ

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ЭПИДЕМИОЛОГИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ИНСУЛЬТА ГОЛОВНОГО МОЗГА В СЕВЕРО-ВОСТОКЕ АЗЕРБАЙДЖАНА

Алиев Р.Р.

Азербайджанский Государственный Институт Усовершенствования Врачей им. А.Алиева, Баку, Азербайджан

В северо-восточной части Азербайджана располагается Куба-Хачмазский экономический район и включает административные районы Шабран, Хачмаз, Куба, Гусар и Сиязань. Цель исследования состояла в изучении особенностей различия 10 летний (1999-2008 гг.) динамики эпидемиологических показателей инсульта головного мозга в Куба-Хачмазском экономическом районе. Ретроспективно были изучены все случаи инсульта в регионе. В исследуемые годы самый низкий 10 летний хронологический средний уровень таких эпидемиологических показателей мозгового инсульта, как первичная заболеваемость, распространенность и смертность наблюдался в Шабранском районе - $1,01 \pm 0,14\%$, $2,06 \pm 0,21\%$ и $0,30 \pm 0,08\%$, а самый высокий в Хачмазском районе - $1,27 \pm 0,09\%$, $2,54 \pm 0,13\%$ и $0,44 \pm 0,05\%$. Самый низкий 10 летний хронологический средний уровень летальности, также наблюдался в Шабранском районе - $29,7 \pm 2,1\%$, а самый высокий в Кубинском районе - $36,27 \pm 1,19\%$. Высокий удельный вес пожилого населения в Хачмазском, Кубинском и Гусарском районах, а также расположение Кубинского и Гусарского района в высокогорной зоне с высокой распространенностью таких факторов риска инсульта, как - артериальная гипертензия и сердечно-сосудистые заболевания увеличивает частоту инсультов головного мозга в этих районах.

Ключевые слова: инсульт, распространенность, заболеваемость.

SUMMARY

COMPARATIVE ANALYSIS OF EPIDEMIOLOGICAL INDICATORS OF STROKE IN THE NORTHEAST PART OF AZERBAIJAN

Aliyev R.R.

Azerbaijan State Advanced Training Institute for Doctors named after A.Aliyev, Baku, Azerbaijan

In the north-east part of Azerbaijan Guba-Khachmaz economic region is located and includes administrative areas Shabran, Khachmaz, Guba, Gusar and Siyazan. The research objective consisted in studying features of distinction of 10 year (1999-2008) dynamics of epidemiological indicators of stroke in Guba-Khachmaz economic region. All cases of a stroke in region have been retrospectively studied. In investigated years the lowest 10 year chronological average level of such epidemiological indicators of stroke as incidence, prevalence and mortality was observed in Shabran - $1.01 \pm 0.14\%$, $2.06 \pm 0.21\%$ and $0.30 \pm 0.08\%$, and the highest in Khachmaz - $1.27 \pm 0.09\%$, $2.54 \pm 0.13\%$ and $0.44 \pm 0.05\%$. The lowest 10 year chronological average level of lethality also was observed in Shabran - $29.7 \pm 2.1\%$, and the highest in Guba - $36.27 \pm 1.19\%$. High percent of the elderly population in Khachmaz, Guba and Gusar, and also the localization of Guba and Gusar in a high-mountainous zone with high prevalence of such risk factors of stroke as - the arterial hypertension and cardiovascular diseases increases frequency of stroke in these regions.

Key words: stroke, prevalence, incidence.